

# ΧΡΗΣΤΟΣ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε.

Λόγος «Τύπος και Δημοκρατία», 29.10.1985

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

[www.sartzetakis.gr](http://www.sartzetakis.gr)

- Λόγος «Τύπος και Δημοκρατία», 29.10.1985



Θεσσαλονίκη, αίθουσα συνεδρίων Διεθνούς Έκθέσεως, 29.10.1985. Λόγος εις τὸ 1<sup>ον</sup> Παγκόσμιον Δημοσιογραφικὸν Συνέδριον.

*Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 2.300 χρόνων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Θεσσαλονίκης ἐπραγματοποιήθη ἐκεῖ καὶ τὸ πρῶτον παγκόσμιον δημοσιογραφικὸν συνέδριον. Πρῶτον, διότι διὰ πρώτην φοράν εἰς δημοσιογραφικὸν συνέδριον μετέσχον ἀπὸ κοινοῦ δημοσιογράφοι καὶ τοῦ «ἐλευθέρου κόσμου», τῆς ὁμοσπονδίας τῶν ἐδρευούσης εἰς Βρυξέλλας, καὶ τοῦ «σοβιετικοῦ συνασπισμοῦ», τῆς ὁμοσπονδίας τούτων ἐδρευούσης εἰς Πράγαν.*

*Τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐκλήθη καὶ ἐκήρυξεν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Χρῆστος Α. Σαρτζετάκης, ὁ ὅποιος καὶ προῆλθεν εἰς τὸν ἀκόλουθον χαιρετισμόν :*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ  
**ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ**  
 ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ  
 ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ  
 ΜΕ ΘΕΜΑ «ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»,  
 ΕΙΣ ΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΩΝ 2.300 ΧΡΟΝΩΝ  
 ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ  
 (Θεσσαλονίκη, 29η Ὀκτωβρίου 1985)

\*\*\*\*\*

*Κύριε Πρόεδρε,*

Με ιδιαίτερη χαρὰ προσέρχομαι, ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν πρόσκλησίν Σας, ἐδῶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ βορρᾶ, τὴν Θεσσαλονίκη μας, γιὰ νὰ κηρύξω τὴν ἑναρξί τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου Σας.

Ἡ ἔνταξις τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ εἰς τίς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις γιὰ τὰ 2.300 χρόνια ἀπὸ τὴν ἴδρυσιν τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ παγκόσμιος χαρακτήρας του, ἀφοῦ ἔχει τὸ προνόμιον νὰ συναριθμῇ προσωπικότητες τῆς δημοσιογραφίας σχεδὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἐπιλογή τοῦ θέματος «**Τύπος καὶ Δημοκρατία**», ὡς ἀντικειμένου τῶν ἐργασιῶν του, *εὐρίσκουν τὴν ἐσωτερικὴν τους δικαίωσιν εἰς τίς ἱστορικὰς ἀλήθειαι, ὅτι ἐδῶ κοντὰ* εἰς τὴν πόλιν αὐτή, εἰς τὴν ὁποία δόθηκε τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς τοῦ **Μεγάλου Ἀλεξάνδρου**, ἀναδείχθηκε, μὲ τὴν μοναδικὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐκστρατεία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ στρατηλάτου, ἢ **πρώτη πολιτιστικὴ πρωτεύουσα τῆς οἰκουμένης, ἢ Πέλλα**, καὶ ὅτι ἀπὸ *ἐδῶ κοντὰ*, ἀπὸ τὰ **Στάγिरα** τῆς Χαλκιδικῆς, ἐκπορεύθηκε τὸ μεγαλοφυεστὸ πνεῦμα τοῦ πρώτου πολιτειολόγου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ **Ἀριστοτέλους**, ὁ ὁποῖος ἰδιαίτερος ἀσχολήθηκε μὲ τὰ προβλήματα, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Δημοκρατίας. Ἔτσι ἡ Θεσσαλονίκη μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐκπολιτιστικὴν παρουσία εἰς τὸν οἰκουμένικόν στίβον ἐπὶ 2.300 συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπα χρόνια ἦτο καὶ ὁ πιὸ κατάλληλος τόπος, γιὰ νὰ ὑποδεχθῆ καὶ νὰ προσφέρῃ τὴν προσήκουσα θαλπωρὴν εἰς τὸ Συνεδρίόν σας, θαλπωρὴν ἀνάλογον μὲ τὴν οἰκουμένικην ἀληθινὰ σημασίαν θέμα **Τύπος καὶ Δημοκρατία**, μὲ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀσχοληθῆ.

*Κυρίες καὶ Κύριοι Σύνεδροι,*

*Ἀναφορὰ εἰς τὸν τύπον προϋποθέτει τὴν ἐλευθερίαν του. Καὶ ἡ ἐλευθερία αὐτή, περιλαμβανομένη εἰς τὴν εὐρύτερην κατηγορίαν τῆς*

έλευθερίας τῆς σκέψεως, ἀποτελεῖ στοιχεῖο οὐσιῶδες κάθε δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Τὸν ἀκατάλυτον αὐτὸν σύνδεσμο τύπου καὶ δημοκρατίας ἀναδεικνύει μὲ ἐνάργεια ἢ ἀλήθεια, ὅτι ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, ἀδιαφιλονείκητο ἀπόκτημα τῆς Δημοκρατίας, ἔχει νόημα μόνον εἰς τὴν περίπτωσηι, πού ὁ κάθε ἐκλογεὺς γνωρίζει νὰ κρίνη, πρᾶγμα, πού προϋποθέτει καὶ τὴν ἀκριβῆ πληροφόρησί του καὶ τὴν ἐλεύθερη ἔκφρασι τῶν τάσεων μεταξὺ τῶν ὁποίων καλεῖται, νὰ ἐπιλέξῃ. Καὶ τὰ δύο ὅμως αὐτὰ μόνον ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου ἐξασφαλίζει. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ σημασία, τὸ ἔντυπο γενικῶς, καὶ μάλιστα ἡ ἐφημερίδα, ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖο καὶ γιὰ τὴν διάδοσι τῶν ιδεῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν δημιουργία τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχολογικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς συγκεκριμένης κοινωνικῆς ομάδος ἢ καὶ ἐθνικοῦ συνόλου, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπευθύνεται. Ἔτσι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου εἶναι ὁ χαρακτηριστικὸς δείκτης καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου τύπου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνσαρκώνεται ἡ πολιτιστικὴ στάθμη τῆς συγκεκριμένης κοινωνίας.

Ὅμως οἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ τύπου καὶ τῆς Δημοκρατίας εἶναι πολύμορφες, ἀλλὰ καὶ πολύπλοκες. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου ὀριοθετεῖται ἀπὸ ὑλικὲς δραστηριότητες ποικίλες, οἱ ὁποῖες ἐπίσης διεκδικοῦν τὴν ἐλευθερία τους. Ἔτσι, σὲ σχέσι μὲ τὴν ἐκτύπωσι ἀναφαίνεται ἡ ἐλευθερία τοῦ τυπογράφου, σὲ σχέσι μὲ τὴν διανομὴ, δηλαδὴ τὴν μεταφορὰ καὶ τὴν ἔκθεσι πρὸς πώλησι, ἀναφαίνονται ἡ ἐλευθερία τοῦ μεταφορέως καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ πωλητοῦ (διανομέως, βιβλιοπώλου). Ὅλες οἱ μερικώτερες αὐτὲς ἐλευθερίες, εἰς τὸ μέτρο, πού ἐμφανίζονται μὲ τὴν προβολὴ ξεχωριστῶν ἢ καὶ ἀντιρρόπων συμφερόντων, τείνου ἀναγκαίως εἰς τὴν περιστολὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου ὡς δυνατότητος ἐλευθέρας ἐκφράσεως τῆς σκέψεως. Ἀκόμη, ἀφοῦ ὅλες οἱ προκείμενες ὑλικὲς ἐνεργητικότητες ἀσκοῦνται σήμερα ἀπὸ ἐπιχειρήσεις καὶ, ἐπίσης, τὸ οὐσιῶδες μέρος τῶν πληροφοριῶν τοῦ τύπου ἀντλεῖται ἀπὸ πρακτορεῖα εἰδήσεων, πού εἶναι ὠργανωμένα ὡς ἐπιχειρήσεις, τὸ καθεστῶς τῆς οἰκονομικῆς ἐπιχειρήσεως γενικῶς, καὶ εἰδικώτερον τὸ μέτρον τῆς ἐλευθερίας, πού ἐξασφαλίζει αὐτὸ εἰς τὴν ἐπιχείρησι ἀπέναντι τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἐνδεχομένων μονοπωλιακῶν τάσεων, ἔχουν εὐθεῖαν ἐπίπτωσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου. Ἔτσι ἡ τελευταία αὐτὴ ἐμφανίζεται εἰς τὴν πραγματικότητα ὡς συνισταμένη ἀλληλοπροσαρμοζομένων ἐλευθεριῶν, πού εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν τους ἑτερογενεῖς.

Ἡ πολυπλοκότητα τῶν σχέσεων ἀναφαίνεται καὶ κατὰ τὴν ἀνίχνευσι ἑνὸς ἄλλου προβλήματος : ποῖός εἶναι ὁ δικαιούχος, ὁ τιτλοῦχος τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου ; Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐκδότου

δέν συμπορεύεται πάντοτε με την *ἐλευθερία τοῦ συγγραφέως*, μερικὲς φορές μάλιστα ἢ μία ἀντιμάχεται τὴν ἄλλη. Ἡ ἀντιπαράθεσις αὐτὴ ἐμφανίζεται με ἰδιαίτερη ἐνάργεια εἰς τὶς σχέσεις τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐφημερίδος, πού εἶναι σύμφωνα με τὸν νόμο ἀστικῶς καὶ ποινικῶς ὑπεύθυνος, καὶ τοῦ δημοσιογράφου, ὅταν αὐτὸς ἐπιδιώκη τὴν καταχώρισι κειμένου του ἀνεπιθυμήτου ἀπὸ ἐκεῖνον. Ὅμως ὑπάρχει καὶ ἓνας τρίτος ἐνδιαφερόμενος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔχει μείζονα ἀξιώσιμα συμφέροντα καὶ ὁ ὁποῖος δυστυχῶς ὄχι σπανίως παραγνωρίζεται ἢ καὶ μυκτηρίζεται.

Ὁ τρίτος αὐτός, ὁ ἐπίσης ἄξιος κάθε προστασίας, εἶναι ὁ ἀναγνώστης. Ὁ *ἀναγνώστης* σὲ μιὰ ἀληθινὴ Δημοκρατία - καὶ εἴπαμε, πῶς ὁ τύπος προδίδει καὶ τὴν ποιότητα τῆς Δημοκρατίας, πού ὑπάρχει - *εἶναι ὁ φορεὺς τοῦ δικαιώματος εἰς τὴν σωστὴ πληροφόρησι*. Σωστὴ πληροφόρησι σημαίνει, πρῶτον ἀπ' ὅλα, *ἀντικειμενικότητα*, - στόχος, εἶναι ἀλήθεια, δυσεπίτευκτος. Ὁ δημοσιογράφος, πού σέβεται στοιχειωδῶς τὸν ἀναγνώστη, ἔχει ὑποχρέωσι, *νὰ μὴ ὠθῆ* τὴν ἔκφρασι τῆς προσωπικῆς του γνώμης *μέχρις ἀλλοιώσεως* τῶν γεγονότων καὶ *νὰ μὴ ἐπιδίδεται με διαστρεβλωμένη παρουσιάσι τους* εἰς τὸν πνευματικὸ βιασμὸ τοῦ ἀναγνώστου, πού τυχαίνει νὰ τὸν ἐμπιστεύεται.

Καὶ τοῦ κεφαλαιώδους αὐτοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἢ παραβιάσις στοιχειωδῶν ὅρων ἀντικειμενικότητος (ὅπως εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἢ χάλκευσις φανταστικῶν εἰδήσεων), *τὴν λύσι προσφέρει καὶ πάλιν ἡ Δημοκρατία με τὴν ἀρετὴ τῆς πολυφωνίας*. Αὐτὴ δίνει τὴν δυνατότητα εἰς τὸν ἀναγνώστη, *νὰ ἐκλέξῃ αὐτόν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐμπιστευθῆ τὴν πληροφόρησί του, ἢ νὰ σχηματίσῃ δική του κάθε φορὰ γνώμη ἀπὸ τὴν ἀντιπαράθεσι τῶν πηγῶν*. Ὅμως τὸ πρόβλημα παραμένει, ὅταν ὁ ἀναγνώστης δὲν θέλει ἢ δὲν ἠμπορεῖ, νὰ διαφύγῃ ἀπὸ τὴν δεσποτεία τοῦ ἐντύπου, πού διαβάζει.

Ἡ *διεκδίκησις τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου* μέχρι μιὰ σχετικῶς πρόσφατη ἐποχὴ προεβάλλετο ἀποκλειστικῶς *ἐναντι τῆς πολιτικῆς, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας*. Εἰς τὴν βιομηχανικὴ ὅμως περίοδο, πού διανύουμε, με τὴν ἐμφάνισι τέτοιων καὶ τόσων ἐξελίξεων εἰς τὴν τεχνικὴ τοῦ τύπου ὡς τεχνικοῦ ἐργαλείου καὶ εἰς τὶς συμπλεκόμενες ἄλλες ὑλικὲς δραστηριότητες, ὥστε νὰ ἀπαιτοῦνται πλέον σεβαστότατα κεφάλαια γιὰ τὴν ἐπιβίωσι τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιχειρήσεως, ὁ στόχος ὑποκαταστάθηκε. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου εἶναι τώρα, σὲ μιὰ Δημοκρατία, ἐναντι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπόκτημα μὴ ἀμφισβητούμενον. *Διὰ τὴν ἐπιβίωσί τῆς ὅμως χρειάζεται τώρα, νὰ ὑπολογίζῃ ἄλλον παράγοντα : τὶς οἰκονομικὲς δυνάμεις, πού κατέχουν τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ὑπαρξί τῆς κεφάλαια*. Ἡ κριτικὴ, πού ἀσκήθηκε με τὸν χαρακτηρισμὸ τῆς

*έλευθερίας του τύπου ως ψεύδους, όταν ο τύπος δεν έχει την οικονομική του αυτοδυναμία, δεν είναι καθόλου αδικαιολόγητη.*

Έτσι ή εξέλιξις, ή οποία διαγράφεται, σημειώνει σήμερα μιὰ *βαθεία κρίσι εις τὸν τύπο*, πὸ ὅλοι μας τὴν αἰσθανόμαστε. Ἄπὸ τὸν τύπο *ἀξιῶνεται πληρέστερη ἐνημέρωσις*. Ἡ *τεχνικὴ τῆς ἐπικοινωνίας* ἀνοίγει τὴν αὐλαία πρὸς ὅλο τὸν κόσμον, ἀλλὰ ἡ *ἀντλησις* ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες πηγές, πὸ προβάλλει ἀπαραίτητη λόγω τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων ἐπικοινωνίας, εἶναι *ὀδυνηρῶς δαπανηρῆ*. Ἡ *τεχνικὴ τῆς ἐκτυπώσεως* ἐξελίχθη καὶ ἤμπορεῖ, νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ηὔξημένη αἰσθητῶς ζήτησι, ὅμως οἱ νέες δαπάνες *προϋποθέτουν ἐπενδύσεις χωρὶς σύγκρισι* πρὸς ἐκεῖνες τοῦ παρελθόντος. Ἡ *διαφήμησις*, πὸ ἀντισταθμίζει ἱκανό, πολλὰς φορὰς ἀποφασιστικῆς σημασίας, μέρος τῶν δαπανῶν ἐκδόσεως, *κατευθύνεται, ὅπως εἶναι φυσικό, εἰς τὰ μεγάλης κυκλοφορίας ἔντυπα*. Ἐτσι κατολισθαίνουν καὶ αὐτὰ εἰς τὴν *χειραγώγησί τους ἀπὸ οἰκονομικὰ συγκροτήματα*, ὅχι βεβαίως πάντοτε καθαρότητος προθέσεων, ἐνῶ τὰ μικρῆς κυκλοφορίας ἔντυπα, ὅταν δὲν ἐξαφανίζονται, λιμοκτονοῦν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες ὠθοῦν εἰς τὴν *συγκέντρωσι τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ τύπου, ἢ ὅποια καὶ ἀποτελεῖ σαφῆ κίνδυνον τῆς πολυφωνίας* του. Ἐνῶ ἡ *ἀνάγκη τῆς ἐπιβιώσεως* τοῦ ἐντύπου μὲ τὶς διαφημίσεις *ἀπαγορεύει* εἰς τὴν ἐφημερίδα τὴν *σαφῆ τοποθέτησι*, διὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ δυσαρέσκεις. Ἡ *ἀτολμία* *τείνει νὰ ἀνυψωθῆ εἰς περιωπὴν θέσεως*. Ὁ *τύπος γνώμης* κινδυνεύει, νὰ ἐξαφανισθῆ πρὸς ὄφελος τοῦ *τύπου πληροφορίας*, πληροφορίας ὅμως *ἀμφιβόλου ποιότητος*, ἀφοῦ πολλὰς φορὰς ἐπιλέγεται τὸ ἐντυπωσιακόν, τὸ ὅποιο καὶ προτιμᾶται ἀπὸ τὸ οὐσιαστικόν. *Οἱ κάτοχοι τῶν κεφαλαίων δεσπόζουν*, αὐτοὶ ἐπιβάλλουν συνήθως τὸν προσανατολισμὸ τῆς ἐφημερίδος, μὲ σκοπὸ τὴν ἐπιδίωξι εἴτε ἀπλῶς κέρδους, εἴτε διαμορφώσεως, εὐνοϊκῆς γιὰ ἄλλα συμφέροντά τους, κοινῆς γνώμης. Ὁ *δημοσιογράφος* κινδυνεύει, νὰ *καταδικασθῆ εἰς τὴν ὑπηρετήσιν ἄλλων συμφερόντων, χάνοντας ἔτσι τὴν ἰδική του ἐλευθερία ἐκφράσεως*.

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα, πὸ συνδέεται ἀμέσως καὶ μὲ τὴν ποιότητα τῆς γραφῆς, εἶναι ἀναμφισβητήτως καὶ τὸ *πρόβλημα τῶν προσόντων*, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἀξιῶνονται γιὰ τὴν προσπέλασι εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημοσιογράφου. Πρόβλημα μέχρι σήμερα ἐκκρεμές, ἀφοῦ ἡ *προσπέλασις* παραμένει ἀπολύτως *ἐλεύθερη*, χωρὶς καμμιά ἐπαλήθευσι τῶν προσόντων, τῶν γνώσεων καὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν, πὸ διεκδικοῦν, νὰ ἀσκήσουν μιὰ τόσο ἀποφασιστικὴ ἐξουσία εἰς τὴν διαμόρφωσι τῆς κοινῆς γνώμης. Εἶναι ἀναμφισβητήτως καὶ αὐτὸ *μία ἀπὸ τὶς κραυγαλέες ἀντινομίες τῆς Δημοκρατίας*.

*Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι,*

Αυτὲς εἶναι μερικὲς ἀπὸ τὶς σκέψεις, τὶς ὁποῖες ὑποκινεῖ τὸ χυμῶδες θέμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνοεδρίου σας. Ἐς μοῦ ἐπιτραπῆ ἀκόμη ἡ ἐπισήμανσις : ἡ σωστὴ ἄσκησις τοῦ ὑψηλοῦ ἐπαγγέλματός Σας, δηλαδὴ ἡ διάδοσις τῶν ιδεῶν καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ πληροφόρησις, ὑπηρετεῖ καὶ ἕνα ὑψηλότερο στόχο. Εἶναι *δειγμα πολιτισμοῦ*, ἀλλὰ καὶ *ἀπαλύνει τὶς ὀξύτητες καὶ τὶς βίαιες ἀντιπαραθέσεις*, πὸν ὅπωςδὴποτε μόνον θετικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν Δημοκρατία δὲν ἀποτελοῦν. Καὶ ἀκόμη περισσότερο : *εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις προάγει τὴν ἀλληλοκατανόησι* μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν, πὸν ὀδηγεῖ εἰς τὴν εἰρήνην. Καὶ ὅλοι οἱ λαοὶ ἀναμφισβητήτως μὲ τόσο πάθος ἐπιζητοῦν καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν παγκόσμια εἰρήνην.

Μὲ τὶς σκέψεις αὐτὲς κηρύσσω τὴν ἔναρξι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνοεδρίου Σας, εὐχόμενος τὴν, ἀναμενομένη ἄλλωστε, λαμπρὴ ἐπιτυχία του.